

WPLYW CERTYFIKACJI JĘZYKA POLSKIEGO NA PROCES ZMIAN W POLSKIEJ POLITYCE EDUKACYJNEJ

WDROŻONA PO KILKU LATACH PRZYGOTOWAŃ PROCEDURA WYDAWANIA CERTYFIKATÓW, poświadczających stopień znajomości języka polskiego jako obcego (por. Martyniuk 1999), odbywająca się na podstawie standardów zgodnych z wymogami ALTE i Rady Europy¹, odbiła się w stosunkowo krótkim czasie na programach, metodach i podręcznikach, stosowanych w specjalistycznych placówkach akademickich w Polsce². Wzrosło zainteresowanie zdobywaniem certyfikatu nie tylko wśród cudzoziemców, studiujących w Polsce, lecz także wśród przedstawicieli różnych zawodów, mieszkających poza granicami naszego kraju (Miodunka 2005: 55–57). To, a także wejście Polski do Unii Europejskiej, spowodowało konieczność zmodyfikowania celów i modeli kształcenia także w szkolnictwie polskojęzycznym wszystkich typów, funkcjonującym poza Polską³.

Szkolnictwo to, w dużym stopniu działające poza systemami oświaty poszczególnych krajów, lecz często z tymi systemami zintegrowane, stawia sobie różne cele, jednakże głównym jest nauczanie tzw. przedmiotów ojczystych (język polski, literatura polska, historia Polski, geografia Polski) w języku polskim. Oddziałuje ono również w poszczególnych środowiskach na otoczenie, stanowiąc swojego rodzaju centra polskości, skupiające nie tylko osoby pochodzenia polskiego. Jest ono w dużym stopniu, zwłaszcza na Wschodzie⁴, wspierane przez polskie

---

¹ Por. *Państwowe egzaminy 2003*. Przykładowy test dla poziomu podstawowego: PL-B1; Przykładowy test dla poziomu średniego ogólnego: PL-B2; Przykładowy test dla poziomu zaawansowanego: PL-C2 (wszystkie Warszawa 2003).

² Por. prace w tomie Garncarek P., red., 2005. Należą tu zwłaszcza: E. Lipińska, A. Seretny, *Od Z do A – czyli od certyfikacji do programów nauczania* (s. 31–41); W. Martyniuk, *Certyfikacja znajomości języka polskiego jako obcego w kontekście europejskiej polityki językowej* (s. 42–49).

³ Dotychczasowy stan tego szkolnictwa przedstawiają m.in. prace w tomach: Mazur J., red. 1997; Mazur J., red. 2000.

⁴ Terminem tym przyjęto określać kraje dawnego bloku komunistycznego, pozostających w przeszłości pod dominacją Związku Radzieckiego, a zwłaszcza państwa powstałe po rozpadzie tego mocarstwa.

organizacje pozarządowe, w szczególności przez Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” w Warszawie.

Widząc korzyści, jakie niesie ze sobą zdobywanie certyfikatu poświadczającego znajomość języka polskiego, podjęto szereg działań, mających na celu modyfikację polityki edukacyjnej na wielu płaszczyznach, a zwłaszcza:

- programowej,
- podręcznikowej,
- systemowo-edukacyjnej.

Z uwagi na brak zgodności dotychczasowych programów nauczania z wymogami certyfikatu podjęto starania o zmianę tego stanu rzeczy. W związku z tym, w czasie przygotowań do V Forum Oświaty Polonijnej, została powołana Komisja Programowa, która biorąc za podstawę opracowany ostatnio w Stanach Zjednoczonych jednolity program dla szkolnictwa polskojęzycznego w tym kraju (por. *Program nauczania* 2005) opracuje taki wariant programu dla szkolnictwa na Wschodzie, który pozwoli na przygotowanie uczących się do zdobywania certyfikatu na odpowiednim poziomie. W programach większy nacisk położony będzie również na rozumienie tekstu, zarówno pisanego, jak i mówionego, a także na doskonalenie innych sprawności, zwłaszcza pisania. Program taki, w założeniu, będzie uwzględniał nie tylko standardy wymagań, lecz także selekcję i gradację materiału nauczania, aby nauczyciel miał większe możliwości kształcenia wszystkich sprawności oraz rozwijania kompetencji językowej i komunikacyjnej (Lipińska, Seretny 2005: 37–38). Ma to być program nowego typu, podający nie tylko spis zagadnień, lecz także omawiający treściowe aspekty poszczególnych przedmiotów. Założenia tego programu zostały przedstawione na V Forum Oświaty Polonijnej w Krakowie (czerwiec 2006).

Modyfikacja programu jest warunkiem *sine qua non* dla opracowania podręczników nowej generacji. Dotychczasowe podręczniki oparte są na różnych programach, różnych podejściach metodycznych, zawierają też treści nie zawsze przystające do współczesności. Nie mają one również oparcia w najnowszych osiągnięciach techniki, takich jak. np. dołączane płyty CD, zawierające ćwiczenia multimedialne. Takie płyty mogą być bardzo pomocne np. w zakresie ćwiczeń doskonalących rozumienie różnych tekstów mówionych. Podręczniki tego typu opracowywane są już w poszczególnych placówkach akademickich na potrzeby słuchaczy różnego typu, kształcących się w Polsce i za granicą (por. np. Małolepsza, Szymkiewicz 2005; Dunin-Dudkowska, Trębska-Kerntopf 2006).

Z inicjatywy Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” w Warszawie, opracowywany jest kurs nauczania języka polskiego przez Internet, nazywany też Internetową Szkołą Języka Polskiego, pomyślany jako pomoc w zdobywaniu certyfikatu na różnych poziomach przez osoby uczące się samodzielnie pod kierunkiem konsul-

tanta. Szkoda tylko, że Senat RP, wycofał się z finansowania tego przedsięwzięcia i konieczne są starania o dotację z innych źródeł.

Istotną sprawą jest dokształcanie nauczycieli realizujących programy określonych typów szkół na różnych poziomach. Oprócz stałego dokształcania w ramach kursów prowadzonych przez różne ośrodki w kraju i za granicą, postanowiono uwzględnić aspekt certyfikacyjny. Znaczy to, że nauczyciele zapoznają się z założeniami i procedurą przygotowywania kandydatów do egzaminów certyfikacyjnych oraz procesami ich przeprowadzania. Po raz pierwszy zaplanowane zostało w ramach Polonijnego Lata 2006 zorganizowanie kursów przygotowujących nauczycieli do zdobywania certyfikatu języka polskiego jako obcego. Kursy te odbyły się w Krakowie (dla słuchaczy z Ukrainy) i w Lublinie (dla słuchaczy z Białorusi i Litwy). Zakłada się, iż w niedalekiej przyszłości, wszyscy nauczyciele, zatrudnieni w szkolnictwie polskojęzycznym za granicą, powinni posiadać certyfikat znajomości języka polskiego jako obcego.

Z uwagi na dość wysoką opłatę egzaminacyjną Senat RP podjął decyzję, iż Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” w Warszawie będzie refundowało koszty osobom, które taki egzamin zdadzą.

Podobne procedury szkoleniowe zostały wdrożone na kursach przygotowujących kandydatów na lektorów i wykładowców w zagranicznych ośrodkach akademickich. Zagadnienia certyfikacji stały się przedmiotem wykładu na takich kursach. Wprowadzono je także do wymagań egzaminacyjnych. To właśnie lektorzy coraz częściej przygotowują młodzież za granicą do egzaminów certyfikatowych. Takim chlubnym przykładem są organizowane już drugi rok, egzaminy dla kandydatów przygotowanych przez lektorkę języka polskiego na Uniwersytecie w Bratysławie (Słowacja).

Państwowa Komisja Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego postanowiła rozpocząć w najbliższym czasie szkolenia dla kandydatów na egzaminatorów w procesie certyfikacji, mieszkających poza granicami Polski. Chodzi tu z jednej strony o sprostanie wzrastającym zapotrzebowaniom, z drugiej zaś o zmniejszenie kosztów.

Proces certyfikacji rozpoczął również dyskusję nad opracowaniem strategii rozwoju oświaty polonijnej⁵. Problematyka ta stanie się przedmiotem dyskusji V Forum Oświaty Polonijnej w Krakowie. Chodzi o wypracowanie takich kierunków i modeli kształcenia, aby ich uczestnicy mogli w przyszłości nie tylko w sposób optymalny zdobywać określoną wiedzę, lecz także uzyskiwać określone certyfikaty, w zależności od nabytej kompetencji i opanowanych sprawności w posługiwaniu się językiem polskim.

---

⁵ Por. J. Mazur, *Oświata polskojęzyczna za granicą. Oczekiwania i rzeczywistość* (referat wygłoszony na konferencji w Pułtusk, poświęconej tym zagadnieniom. W druku w tomie Jubileuszowym 50-lecia Polonicum UW. Dezyderaty w tej sprawie zostały przekazane Ministrowi Edukacji Narodowej i Sportu w maju 2005.

LITERATURA

- Dunin-Dudkowska A., Trębska-Kerntopf A., 2006: *Ekonomia – to nie boli. Polski język ekonomiczny dla cudzoziemców*, Lublin.
- Garncarek P., red., 2005: *Nauczanie języka polskiego jako obcego i polskiej kultury w nowej rzeczywistości europejskiej*, Warszawa.
- Lipińska E., Seretny A., 2005: *Od Z do A – czyli od certyfikacji do programów nauczania*, w: Garncarek P., red., *Nauczanie języka polskiego jako obcego i polskiej kultury w nowej rzeczywistości europejskiej*, Warszawa.
- Małolepsza M., Szymkiewicz A., 2005: *Hurra!!! Po polsku I (zeszyt 1–3)*, Kraków.
- Martyniuk W., 1999: *Egzaminy certyfikatowe i poziom progowy języka polskiego jako obcego*, Kraków.
- Martyniuk W., 2005: *Certyfikacja znajomości języka polskiego jako obcego w kontekście europejskiej polityki językowej*, w: Garncarek P., red., *Nauczanie języka polskiego jako obcego i polskiej kultury w nowej rzeczywistości europejskiej*, Warszawa.
- Mazur J. (w druku w tomie Jubileuszowym 50-lecia Polonicum UW), *Oświata polskojęzyczna za granicą. Oczekiwania i rzeczywistość*.
- Mazur J., red., 1997: *Oświata polskojęzyczna za granicą. Stan obecny i perspektywy rozwoju. Materiały z I Forum Oświaty Polonijnej*, Warszawa.
- Mazur J., red., 2000: *Polonistyka w świecie. Nauczanie języka i kultury polskiej studentów zaawansowanych*, Lublin.
- Miodunka W., 2005: *Wartości języka polskiego na międzynarodowym rynku edukacyjnym i na rynku pracy. Uwagi na marginesie certyfikacji języka polskiego jako obcego*, w: Garncarek P., red., *Nauczanie języka polskiego jako obcego i polskiej kultury w nowej rzeczywistości europejskiej*, Warszawa.
- Państwowe egzaminy certyfikatowe z języka polskiego jako obcego. Standardy wymagań egzaminacyjnych*, 2003, Warszawa.
- Program nauczania dla polonijnych szkół dokształcających w USA. od przedszkola po klasy maturalne*, 2005, Nowy Jork-Chicago.